

**ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЄВРОПЕЙСЬКА ШКОЛА БІЗНЕСУ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

**Голова Приймальної комісії,
ректор**

**Олег ПАДАЛКА
2025 р.**

ПРОГРАМА

вступного випробування з фаху

**для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальностей 073 «Менеджмент» та 075 «Маркетинг» на базі
освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст»
(скорочений термін навчання)**

Київ 2025

Програма вступного випробування з фаху для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальностей 073 «Менеджмент» та 075 «Маркетинг» на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» (скорочений термін навчання)	ПРОГРАМА
МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ	Система управління якістю ISO 9001:2015

РОЗРОБЛЕНО:

Завідувач кафедри
менеджменту, фінансів
та бізнес-адміністрування

Наталія ПРИЙМАК

Доцент кафедри
менеджменту, фінансів
та бізнес-адміністрування

Ольга КУЗЬМЕНКО

Доцент кафедри
менеджменту, фінансів
та бізнес-адміністрування

Роман ГАЛЕНІН

ПОГОДЖЕНО:

Заступник голови Приймальної комісії,
Проректор з наукової та
навчально-методичної роботи

Ірина БОЯРКО

В.о. відповідального секретаря
Приймальної комісії

Ксенія ПУЗІК

Юрисконсульт юридичного відділу

Євген ПРЯДКО

ЗМІСТ

Загальні положення	4
Розділ 1. Основи економічної теорії	5
Підсумкові питання курсу	9
Навчально-методичні матеріали до дисципліни	10
Розділ 2. Економіка підприємства	13
Підсумкові питання курсу	18
Навчально-методичні матеріали до дисципліни	20
Розділ 3. Маркетинг	23
Підсумкові питання курсу	26
Навчально-методичні матеріали до дисципліни	27
Розділ 4. Менеджмент	29
Підсумкові питання курсу	32
Навчально-методичні матеріали до дисципліни	34
Структура екзаменаційного завдання	38
Критерії оцінювання знань абітурієнтів	42

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Організація та проведення вступних випробувань відбувається у порядку визначеному у Положенні про приймальну комісію ПЗВО «МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ».

Мета іспиту – виявити рівень економічних знань студентів, передбачає визначення рівня знань, умінь і навичок, які одержано абітурієнтами.

Вимоги до здібностей та рівня підготовленості абітурієнтів. Успішне засвоєння навчальної програми освітнього рівня бакалавр за спеціальністю 073 «Менеджмент» та спеціальністю 075 «Маркетинг» потребує від молодших спеціалістів здібностей до оволодіння теоретичних знань і практичних навичок у сфері соціально-економічних та професійно-орієнтованих дисциплін.

Характеристика змісту програми. Програма вступного випробування з фаху охоплює питання, які підтверджують наявність знань і умінь абітурієнта для продовження навчання з метою отримання освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальностей 073 «Менеджмент» та 075 «Маркетинг». Програму складено на підставі дисциплін циклу професійної підготовки молодшого спеціаліста з менеджменту та маркетингу, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки спеціальностей 073 «Менеджмент» та 075 «Маркетинг». Програма передбачає й певні знання із циклу дисциплін:

- основи економічної теорії,
- економіка підприємства,
- маркетинг,
- менеджмент.

У кожному модулі інтегруються матеріали певного функціонального спрямування з різних дисциплін. При цьому органічно поєднуються теоретичні питання та матеріали практичного характеру, що дає можливість виявити знання й уміння використовувати методи обґрунтування і розрахунків.

Форма проведення вступного випробування з фаху для молодших спеціалістів – тестування. Тестування за фахом проводиться у письмовій формі. Тестове завдання складається з 25 теоретичних завдань. Варіант завдання визначається у початку тестування в процесі жеребкування.

При складанні тестування абітурієнту забороняється користуватися підручниками, довідниками.

**Програма вступного випробування з фаху для здобуття першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальностей 073
«Менеджмент» та 075 «Маркетинг» на базі освітньо-кваліфікаційного
рівня «Молодший спеціаліст»**

РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Тема 1.1. Предмет і метод економічної теорії

Зародження економіко-теоретичних знань. Становлення й основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Сучасні напрями, школи і течії економічної теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

Предмет економічної теорії.

Економічні категорії та закони. Загальні та специфічні економічні закони.

Функції економічної теорії: теоретико-пізнавальна (евристична), методологічна, практична, прогностична, виховна. Економічна теорія як теоретико-методологічна основа інших економічних наук.

Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика. Економічна теорія як основа економічної політики. Основні напрями, пріоритети, методи, інструменти економічної політики.

Тема 1.2. Економічна система суспільства

Економічні потреби суспільства, їх суть та структура. Піраміда Маслоу. Поняття безмежності потреб. Закон зростання потреб та механізм його дії. Проблеми використання закону зростання потреб у процесі виробництва матеріальних благ. Економічні блага.

Економічний закон зростання потреб. Проблема вибору як наслідок суперечності між безмежністю потреб та обмеженістю ресурсів.

Економічні інтереси. Суб'єкти та об'єкти економічних інтересів. Класифікація економічних інтересів.

Економічна система, її сутність та ознаки. Основні структурні елементи економічної системи.

Типи економічних систем. Традиційна економічна система. Ринкова економічна система. Планова економічна система. Змішана економічна система. Криза та розпад командно-адміністративної системи і необхідність переходу економіки постсоціалістичних країн до ринкових відносин. Концепції різноманітності форм переходу різних країн до ринкової економіки.

Тема 1.3. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства

Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Зміст і структура суспільного виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їх сутність і взаємозв'язок.

Ресурси виробництва та їх види. Використання економічних ресурсів. Абсолютна та відносна обмеженість (рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей.

Економічний вибір. Крива виробничих можливостей. Основні фактори виробництва та їх взаємозв'язок. Ефективність виробництва, її бутність, економічні та соціальні показники.

Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Еволюція товарного виробництва. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Проста і розвинена форми товарного виробництва, їх спільні риси та відмінності. Товарне виробництво як основа ринкової економіки та його роль в економічному розвитку суспільства.

Тема 1.4. Теорія товару і грошей

Товар і його властивості. Вартість. Мінова вартість. Споживна вартість та її показники. Теорії вартості: трудова, маржиналістська і неокласична. Розвиток товару і товарного виробництва за сучасних умов.

Теоретичні концепції виникнення та сутність грошей. Функції грошей. Історичний підхід у розгляді функцій грошей. Види грошей: паперові, металеві, кредитні, безготівкові, електронні. Обіг готівкових та безготівкових грошей. Сучасні зміни в грошовому обігу. Закон грошового обігу.

Інфляція, її суть і причини. Темпи інфляції. Види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Тема 1.5. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи

Теоретичні засади становлення ринкових відносин. Об'єктивні передумови виникнення ринку. Поняття ринок. Риси, структура та функції ринку. Види ринків. Критерії класифікації ринків та їх структура. Характерні ознаки сучасного ринку.

Об'єктивна зумовленість та сутність ринкової інфраструктури. Основні суб'єкти ринкової економіки.

Сутність попиту і фактори, що його визначають. Закон попиту.

Пропозиція: зміст і фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції. Крива пропозиції та її властивості. Зв'язок між пропозицією і ціною. Нецінові фактори зміни пропозиції. Зміщення кривої пропозиції під впливом дії нецінових факторів.

Ринкова рівновага. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги.

Сутність ціни. Механізм формування і функції ціни. Види цін. Концепція ціноутворення по Маршалу.

Сутність конкуренції. Місце конкуренції в ринковій економіці. Форми конкуренції. Типи конкурентної поведінки. Функції конкуренції.

Монополія та типи монополізації. Види монополій. Монопольна влада. Критерії та межі монополізації економіки. Олігополістичний ринок. Суть олігополії. Олігополія і конкуренція. Олігополія та економічна ефективність.

Антимонопольна політика і антимонопольне законодавство. Світовий досвід створення антимонопольного законодавства. Проведення антимонопольної практики. Антимонопольна політика в Україні.

Тема 1.6. Підприємство та підприємництво в ринковій економіці

Підприємство як суб'єкт економічної системи. Організаційно-правові форми підприємств. Соціально-економічна характеристика підприємств. Функції підприємства. Організація процесу виробництва. Обмеженість ресурсів та шляхи її подолання.

Продукція підприємств та її економічні форми. Суть підприємництва та умови його існування. Види та суб'єкти підприємницької діяльності. Форми підприємництва. Підприємництво і бізнес. Перспективи розвитку підприємництва в Україні. Проблема банкрутства підприємств. Законодавство про банкрутство.

Тема 1.7. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг

Сутність капіталу, його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма. Капітал як фактор виробництва. Структура капіталу та його обіг. Кругообіг капіталу. Промисловий капітал. Стадії кругообігу і функціональні форми промислового капіталу. Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Механізм відтворення основного капіталу. Амортизація. Норма амортизації. Амортизаційний фонд як одне з джерел відтворення основного капіталу. Обіговий капітал. Час і швидкість обігу. Фактори, що впливають на швидкість обігу. Оборотні засоби та їх структура. Показники ефективності використання основного та обігового капіталу. Рентабельність.

Тема 1.8. Капітал сфери обігу

Сфера обігу в ринковій економіці. Виникнення сфери товарного обігу в процесі еволюції товарно-грошових відносин. Сутність, функції та місце сфери обігу у ринковій економіці. Сфера обігу як сфера функціонування торговельно-мінових та кредитних відносин, торговельного та позичкового капіталу. Торговельний капітал та його еволюція за сучасних умов. Особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його функціональна структура. Сучасні форми торговельного підприємництва. Товарна біржа. Торгові дома. Інтернет-торгівля у сфері ринкової інфраструктури. Торговельний прибуток і його норма.

Позичковий капітал як відокремлена частина грошових функціональних форм промислового і торговельного капіталу. Сутність та джерела позичкового капіталу. Позичковий процент і його джерела. Норма позичкового проценту та його динаміка. Роль процентної ставки. Кредит як форма руху позичкового капіталу. Форми кредиту. Роль і функції кредиту в сучасній ринковій економіці.

Банківська система як інфраструктурний елемент сучасної ринкової економіки. Банки, їх види та функції. Позабанківські кредитні заклади.

Акціонерно-корпоративний капітал. Цінні папери акціонерних товариств. Акції. Облігації. Казначейські зобов'язання та ощадні сертифікати. Ринок цінних паперів. Фондова біржа та її функції.

Тема 1.9. Доходи населення, їх формування та розподіл

Доходи, їх види та джерела формування. Сутність та механізм розподілу доходів. Функціональний та персональний розподіл доходів. Форми розподілу доходів за трудові результати та економічну діяльність.

Заробітна плата: сутність, форми та системи заробітної плати. Дохід від кооперативно-колективної та індивідуальної трудової діяльності. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи. Сімейні доходи, їх структура та використання. Заощадження як необхідний елемент у структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині.

Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя населення. Прожитковий мінімум. Бідність. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Основні елементи механізму соціального захисту. Державне регулювання розподілу доходів. Роль держави у забезпеченні соціального захисту в умовах переходу до ринкової економіки.

Тема 1.10. Держава та її економічні функції

Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. Держава як суб'єкт економічної системи. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція. Економічні функції держави. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки.

Фінансова система. Суть і структура фінансової системи. Державний бюджет. Місцеві бюджети. Формування доходів і витрат державних та місцевих бюджетів.

Податки. Елементи системи оподаткування. Необхідність державного регулювання в умовах ринкової економіки. Співвідношення державного і ринкового механізмів регулювання національної економіки.

Тема 1.12. Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Сутність та етапи становлення світового господарства. Структура, основні риси та закономірності його розвитку. Інтернаціоналізація господарського життя. Інтеграційні процеси на сучасному етапі. Основні форми міжнародних економічних відносин та види інтеграційних формувань. Міжнародна економічна інтеграція. Інтеграційні зв'язки й механізм міжнародного співробітництва. Головні інтеграційні угруповання світу.

Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Особливості поділу праці в сучасних умовах. Теорії міжнародної торгівлі. Основні тенденції розвитку світового ринку. Методи конкурентної боротьби на світовому ринку. Міжнародні торговельні організації.

Міжнародний рух капіталів. Міжнародний валютний фонд. Міжнародні валютно-фінансові відносини.

Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і причини міжнародної міграції робочої сили. Основні напрями міграції. Утворення міжнародного ринку робочої сили.

Тема 1.13. Економічні аспекти глобальних проблем

Причини виникнення, сутність і класифікація глобальних проблем. Глобальні проблеми і шляхи їх розв'язання людством. Сучасні глобальні проблеми.

Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Екологічна криза та форми її прояву. Демографічні проблеми світу та шляхи їх вирішення. Проблема та шляхи скорочення зон зубожіння, голоду і хвороб у світі. Проблеми роззброєння та мирного використання атому. Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

ПІДСУМКОВІ ПИТАННЯ КУРСУ

1. Визначте предмет економічної теорії та її основні функції.
2. Охарактеризуйте основні методи пізнання економічних процесів: загальнонаукові та спеціальні методи.
3. Охарактеризуйте виробничі можливості суспільства.
4. Охарактеризуйте криву виробничих можливостей.
5. Визначте поняття економічних ресурсів, їх класифікація.
6. Охарактеризуйте виникнення та еволюція економічної науки.
7. Визначте роль економічної науки у здійсненні суспільно-економічних перетворень в Україні.
8. Охарактеризуйте основні проблеми організації економіки.
9. Охарактеризуйте функції економічної науки.
10. Визначте поняття економічної системи суспільства.
11. Охарактеризуйте основні типи економічних систем.
12. Охарактеризуйте основні чинники впливу на економічну систему та їх характеристики.
13. Охарактеризуйте поняття власності, відносини власності та право власності.
14. Охарактеризуйте ринок та централізоване планування як механізм координації між споживанням та виробництвом.
15. Зробіть порівняльний аналіз планової та ринкової моделі економіки.
16. Охарактеризуйте суспільне виробництво та його форми.
17. Охарактеризуйте поняття грошей в економіці: суть, функції.
18. Охарактеризуйте зміст, передумови формування та функції ринку.
19. Визначте сутність ринкової економіки в моделі.
20. Охарактеризуйте основних суб'єктів ринкової економіки.
21. Охарактеризуйте інститути і принципи ринкової економіки.
22. Охарактеризуйте структуру і види ринку.

23. Охарактеризуйте основні моделі ринку.
24. Охарактеризуйте переваги і недоліки ринкової економіки.
25. Охарактеризуйте поняття попиту, закону попиту.
26. Визначте основні фактори зміни попиту.
27. Визначте еластичність попиту по ціні: суть, види, розрахунок.
28. Охарактеризуйте економічний зміст пропозиції.
29. Охарактеризуйте закон пропозиції.
30. Охарактеризуйте основні фактори зміни пропозиції.
31. Охарактеризуйте силу взаємодії попиту і пропозиції.
32. Визначте наслідки державного втручання в ринковий механізм ціноутворення.
33. Охарактеризуйте загальну та граничну корисність: поняття, застосування в економічній теорії.
34. Охарактеризуйте підприємницьку діяльність як економічний ресурс.
35. Охарактеризуйте споживання, заощадження та інвестиції, їх роль в кейнсіанській моделі ринкової рівноваги.
36. Охарактеризуйте витратні моделі економічної рівноваги.
37. Охарактеризуйте поняття економічного росту.
38. Визначте циклічність як форма економічного розвитку.
39. Охарактеризуйте економічний цикл та його фази.
40. Охарактеризуйте поняття інфляції: сутність, причини, види та соціально економічні наслідки.
41. Визначте взаємозв'язок інфляції та безробіття.
42. Охарактеризуйте поняття стагфляції.
43. Визначте економічну роль держави в змішаній економічній системі: функції, форми та методи державного регулювання економіки.
44. Охарактеризуйте сутність фіскальної політики.
45. Охарактеризуйте основні інструменти фіскальної політики: податки, державні витрати.
46. Охарактеризуйте фінансову систему держави.
47. Охарактеризуйте державний бюджет та проблеми його збалансування.
48. Охарактеризуйте структуру і основні елементи податкової системи.
49. Охарактеризуйте види податків та принципи оподаткування.
50. Охарактеризуйте банківську систему національної економіки.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ДИСЦИПЛІНИ

Основна література

1. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2004. – 615 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
2. Бочан І.О. Основи економічної теорії: інституціональний підхід / І.О. Бочан. – К.: Знання, 2012. – 211 с.

3. Касьяненко Л.М. Економічна теорія: Посібник / Л.М. Касьяненко, В.В. Назаров, Л.А. Савченко, М.В. Глух. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 224 с.
4. Мартин О.М. Основи економічної теорії: Посібник / О.М. Мартин, А.І. Харчук. – Львів: ЛДУ БЖД, 2014. – 308 с.
5. Семененко В.М. Економічна теорія. Політекономія: Навчальний посібник / В.М. Семененко. – К.: ЦУЛ, 2010. – 360 с.
6. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Мікроекономіка [Текст] : навч. посіб. / [Н. П. Мацелюх та ін.]; Держ. фіск. служба України, Ун-т держ. фіск. служби України. - Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2018. - 429 с.
7. Гронтковська Г.Є., Косік А.Ф. Макроекономіка / Г.Є. Гронтковська, А.Ф. Косик. – К.: ЦНЛ, 2017. – 672 с.
8. Економічна теорія: підручник / Київ. нац. торг.-екон. ун-т; [В.Д. Лагутін та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. Д. Лагутіна. - Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. - 607 с.
9. Зайцев Ю.К., Москаленко О.М. Сучасна політична економія як теоретична основа економічного розвитку суспільства: у 2 кн. - Кн. І. Філософсько-методологічні засади архітекτονіки предмета сучасної політичної економії: **монографія** / Ю. К. Зайцев, О. М. Москаленко. - Київ: КНЕУ, 2018. - 397 с.
10. Зайцев Ю. К., Москаленко О. М. Сучасна політична економія як теоретична основа економічного розвитку суспільства : у 2 кн. — Кн. ІІ. Сучасна політична економія як методологічна парадигма економічної політики розвитку у глобалізованому суспільстві: **монографія** / Ю. К. Зайцев, О. М. Москаленко. – Київ: КНЕУ, 2020. - 275 с.

Рекомендована література

Базова

1. Економічна теорія. Політекономія: Навчальний посібник / В.М. Семененко. – К.: ЦУЛ, 2010. – 360 с.
2. Економічна теорія: політекономія: Практикум / за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2010. – 360 с.
3. Основи економічної теорії: Підручник / за заг. ред. Л.С.Шевченко. – Х.: Право, 2010. – 448 с.
4. Рожкова Т.С. Основи економічної теорії: Курс лекцій / Т.С.Рожкова. – К.: КиМУ, 2011. – 315 с.
5. Юрій С.І. Економічна теорія: політична економія. Підручник / С.І.Юрій. – К.: Кондор, 2009. – 604 с.

Допоміжна

1. Якобчук В.П. Економічна теорія. Підручник / В.П. Якобчук. – К.: Ліра-К, 2015. – 408 с.
2. Хрустальова В.В. Економічна теорія: Опорний конспект лекцій / В.В. Хрустальова, О.В. Вертелева. – К.: КНТЕУ, 2011. – 122 с.

3. Камінська Т.М. Основи економічної теорії: Підручник для студентів вищих навчальних закладів I-III рівнів акредитації / Т.М. Камінська. – К.: ВСВ «Медицина» 2011. – 256 с.
4. Козак Ю.Г. Основи економічної теорії: Навчальний посібник / Ю.Г.Козак, С.С.Шаповал, О.С.Кіро. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 264 с.
5. Основи економічної теорії: Підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л.С.Шевченко. – Х.: Право, 2008. – 448 с.
6. Основи економічної теорії у структурно-логічних схемах: Навч. пос. / за заг. Ред. Л.С. Шевченко. – Х.: Право, 2010. – 144 с.
7. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку. - Львів: Кальварія, 2017. - 168 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної Служби статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Case Україна. Періодичні видання, економічний огляд. – Режим доступу: <http://case-ukraine.com.ua>.
3. Головний економічний журнал України. – Режим доступу: <http://economist.net.ua>.
4. Європейський вибір України. – Режим доступу: <http://www.minyust.gov.ua>.
5. Сайт журналу “Бізнес Інформ” – Режим доступу: <http://www.business-inform.net>.
6. Сайт журналу “Проблеми економіки” – Режим доступу: <http://www.problecon.com>.
7. Сайт журналу “Економіка розвитку” – Режим доступу: <http://www.ed.ksue.edu.ua>.
8. Сайт журналу “Економічна теорія” – Режим доступу: <http://www.etet.org.ua>.
9. Сайт журналу «Актуальні проблеми економіки» – Режим доступу: <http://eco-science.net>.
10. Офіційні видання Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://obcom.net.ua>.
11. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
12. Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України – Режим доступу: <http://nplu.org>.

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Тема 2.1. Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці

Підприємство як суб'єкт господарювання, його місце в системі ринкових відносин. Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин. Організаційно-економічні умови функціонування підприємств. Поняття економічного суверенітету, самоокупності та самофінансування.

Зовнішнє середовище функціонування підприємства, його характеристика. Ринок та його інфраструктура: торговельно-посередницька, виробнича, фінансово-кредитна, інформаційно-інноваційна, соціальна та інші. Державний регуляторний механізм діяльності підприємства. Пряме державне регулювання діяльності підприємства, економічні важелі регулювання.

Види підприємства та їх класифікація. Економічні особливості різних видів підприємств. Об'єднання підприємств.

Напрями та види діяльності підприємства, права в питаннях планування та розвитку, залучення та використання ресурсів, розпорядження прибутком.

Тема 2.2. Планування діяльності підприємства

Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства. Поняття та види планів, систематизація планів підприємства.

Технологія планування діяльності підприємства. Цільові характеристики діяльності підприємства, їх класифікація, вимоги до формування. Залежність цілей господарювання від стадій життєвого циклу підприємства. Дерево цілей та його побудова.

Стратегічне планування діяльності підприємства. Види стратегій діяльності. Вибір та розробка стратегії. Діагностика реалізації обраної стратегії.

Тактичне та оперативне планування. Система планів економічного та соціального розвитку підприємства.

Методи планування окремих показників господарсько-фінансової діяльності. Оцінка якості планів підприємства.

Тема 2.3. Економічні характеристики продукції підприємства

Загальна характеристика, систематизація та методи вимірювання продукції, що виробляє та реалізує підприємство. Поняття «номенклатура» та «асортимент» продукції, що виробляється, «товарна», «валова», «чиста», «реалізована продукція», «валовий оборот підприємства».

Товарна політика підприємства і механізм її здійснення. Життєвий цикл товару та його значення для розробки товарної політики підприємства. Формування асортименту товарів та управління ним. Розробка товарної марки та здійснення її правової охорони.

Тема 2.4. Виробнича програма підприємства

Зміст, завдання та місце виробничої програми в системі господарських планів підприємства.

Інформаційне забезпечення обґрунтування виробничої програми підприємства. Методичні інструменти аналізу виконання виробничої програми. Маркетинговий аналіз як передумова формування програми випуску продукції.

Фактори, що визначають обсяги виробництва та реалізації продукції. Планування параметрів виробничої програми: послідовність, методи. Визначення необхідного та можливого обсягів виробництва та реалізації продукції. Умови та критерії оптимізації обсягів випуску продукції у конкурентному середовищі.

Ресурсне забезпечення виробничої програми підприємства. Визначення потреби підприємства у матеріальних ресурсах. Обґрунтування оптимальної партії постачання матеріальних ресурсів.

Аналіз та планування обсягів реалізації продукції підприємства.

Оперативне виробниче планування обсягів, ритмічності виробництва та сезонності реалізації продукції. Резерви зростання обсягів виробництва та реалізації продукції.

Тема 2.5. Виробнича потужність підприємства

Поняття виробнича потужність підприємства та його структурних підрозділів, окремих ланок, основного виду обладнання. Інформаційна база та послідовність розрахунку виробничої потужності підприємства.

Фонд часу роботи обладнання та методика його визначення.

Системи і методи визначення потужності підприємства. Специфіка розрахунку виробничої потужності у різних галузях економіки.

Динамічні показники виробничої потужності. Баланс виробничої потужності підприємства. Взаємозв'язок виробничої потужності та пропускної спроможності підприємства.

Фактори, що впливають на ефективність використання виробничої потужності. Їх класифікація і характеристика. Резерви зростання виробничої потужності підприємства.

Тема 2.6. Ресурсний потенціал підприємства

Поняття та види економічних ресурсів. Поняття потенціалу і ресурсного потенціалу підприємства. Складові ресурсного потенціалу та їх взаємозв'язок. Взаємозв'язок окремих елементів ресурсного потенціалу підприємства. Критерії оптимізації структури ресурсного потенціалу. Чинники, що обумовлюють рівень використання ресурсного потенціалу. Основні напрями підвищення ефективності ресурсного потенціалу підприємства.

Тема 2.7. Трудові ресурси підприємства

Трудові ресурси підприємства та характеристика їх видів. Принципи і завдання формування трудових ресурсів в умовах ринкової економіки. Фактори, що впливають на формування трудових ресурсів.

Продуктивність праці робітників: поняття та методи оцінки. Фактори, що впливають на продуктивність праці та їх класифікація. Основні напрямки підвищення продуктивності праці та ефективності трудових ресурсів підприємства. Методи нормування витрат праці на підприємстві.

Форми мотивації праці робітників. Системи оплати праці та їх характеристика.

Тарифна система, її зміст, призначення та використання на підприємстві. Мінімальна заробітна плата і фактори, що її визначають. Державне регулювання мінімальної заробітної плати та її вплив на рівень ставок та окладів окремих робітників. Безтарифна система, її зміст та умови використання. Сутність контрактної форми оплати праці.

Форми додаткової заробітної плати, особливості їх застосування на підприємствах з різними формами власності. Форми та системи преміювання на підприємстві. Соціальні виплати та пільги як стимулюючий фактор продуктивності.

Тема 2.8. Майнові ресурси (активи) підприємства

Сутність активів підприємства та їх місце в системі ресурсного забезпечення діяльності. Класифікація активів підприємства. Характеристики підприємства, що визначають особливості формування його активів.

Поняття, склад та класифікація необоротних активів підприємства. Особливості необоротних активів підприємства як складової його ресурсів.

Сутність, класифікація та особливості кругообігу основних засобів підприємства. Амортизація як інструмент відтворення основних засобів та джерело формування фінансових ресурсів: поняття, методи нарахування.

Нематеріальні активи підприємства.

Довгострокові фінансові інвестиції підприємства.

Оборотні активи підприємства: економічна сутність та класифікація.

Запаси як складова ресурсного забезпечення підприємства.

Дебіторська заборгованість підприємства як складова економічних ресурсів підприємства.

Сутність і класифікація грошових активів підприємства та їх еквівалентів.

Тема 2.9. Фінансові ресурси (капітал) підприємства

Фінансові ресурси підприємства: сутність, склад, класифікація та джерела формування. Місце фінансових ресурсів у складі ресурсів підприємства. Відмітні характеристики підприємства, що визначають особливості формування його фінансових ресурсів. Кругообіг фінансових ресурсів підприємства в перебігу формування його капіталу.

Капітал як складова ресурсів підприємства.

Власний капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості.

Позиковий капітал підприємства.

Кредитування як механізм формування позикового капіталу підприємства.

Поняття структури та вартості капіталу підприємства.

Резерви зростання капіталу підприємства.

Тема 2.10. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції

Сутність понять витрати, поточні та капітальні витрати підприємства, виробнича собівартість продукції, послуг та робіт. Взаємозв'язок та взаємообумовленість ресурсів і поточних витрат підприємства.

Класифікація поточних витрат. Особливості складу поточних витрат в окремих галузях економіки.

Показники собівартості продукції та порядок їх обчислення. Собівартість окремих видів продукції. Вибір калькуляційних одиниць. Калькулювання повних витрат на виробництво продукції та послуг. Методи калькулювання собівартості.

Методичні інструменти аналізу поточних витрат підприємства.

Методи планування поточних витрат підприємства.

Тема 2.11. Доходи та цінова політика підприємства

Доходи підприємства в системі економічних показників його діяльності. Класифікація доходів підприємства.

Сутність, механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства. Особливості формування доходів від операційної діяльності в окремих галузях господарювання. Фактори, що впливають на доходи від операційної діяльності.

Цінова політика підприємства як фактор формування його доходів від реалізації продукції.

Методичні інструменти та послідовність аналізу доходів підприємства.

Планування доходів підприємства: поняття, завдання та послідовність. Етапи планування доходів підприємства. Методи планування доходів підприємства.

Тема 2.12. Фінансові результати діяльності підприємства

Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства. Сутність, функції та значення прибутку, джерела його утворення. Механізм формування чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності.

Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають. Методичні інструменти та послідовність аналізу прибутку підприємства. Обґрунтування прибутку на плановий період: завдання та методичний інструментарій. Резерви зростання прибутку підприємства: поняття,

класифікація, методика оцінки. Використання чистого прибутку підприємства.

Тема 2.13. Ефективність діяльності та методичні засади її оцінки

Поняття ефекту як результату діяльності підприємства, аналітичного показника і критерію оцінки діяльності підприємства. Види ефекту. Ефективність діяльності підприємства: сутність та основні характеристики. Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Поняття та систематизація показників ефективності діяльності підприємства.

Особливості оцінки ефективності основних видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової. Оцінка ефективності інвестиційних та інноваційних проєктів підприємства.

Методи інтегральної оцінки ефективності діяльності підприємства. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.

Тема 2.14. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки

Поняття фінансово-майнового стану підприємства, мета і завдання його оцінки. Основні елементи, що визначають фінансово-майновий стан підприємства.

Поняття та методи оцінки фінансово-майнового стану підприємства.

Сутність понять ліквідності та платоспроможності підприємства. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. Сутність поняття фінансової стійкості підприємства. Класифікація фінансової стійкості підприємства. Показники оцінки рентабельності підприємства. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства. Показники оцінки ділової активності підприємства. Комплексне оцінювання фінансово-майнового стану підприємства.

Інтегральна оцінка фінансово-майнового стану підприємства. Вимоги до інтегральної оцінки фінансово-майнового стану підприємства. Послідовність етапів її здійснення.

Тема 2.15. Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства.

Трансформація (реструктуризація) підприємств в процесі розвитку

Поняття «розвиток»; його роль, місце і значення в господарській діяльності. Видова класифікація процесів розвитку. Еволюційна та революційна концепції розвитку підприємств. Основні форми розвитку підприємства.

Концепції розвитку підприємств. Сучасні моделі розвитку підприємств. Методичний інструментарій аналізу процесів розвитку на підприємстві. Особливості управління підприємством за кожною моделлю розвитку.

Сутнісна характеристика та організаційні форми трансформації підприємств (організацій) та об'єднань.

Розробка і реалізація програми (бізнес-проєкту) трансформації підприємства. Методичні підходи до визначення ефективності трансформації

господарюючих суб'єктів. Вітчизняний і зарубіжний досвід трансформації та реструктуризації підприємств.

Тема 2.16. Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність

Сутність та фази розгортання кризи. Фактори, що обумовлюють виникнення кризи. Банкрутство підприємства як результат розвитку кризових явищ в його діяльності. Фінансово-економічні передумови та наслідки виникнення ситуації банкрутства. Види банкрутства підприємства. Інститут банкрутства: сутність, цілі та завдання. Процедура розгляду та прийняття рішення у справі про банкрутство підприємства.

Методичні підходи до оцінки кризового стану та загрози банкрутства підприємства. Цілі та форми санації. Відмітні особливості досудової та судової санації (фінансового оздоровлення). Зміст плану санації. Класифікація санаційних заходів.

Генезис формування та сучасне розуміння економічної безпеки підприємств, її місце і роль в системі управління підприємством. Система показників економічної безпеки підприємства. Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.

Методи моніторингу економічної безпеки підприємства. Механізми забезпечення економічної безпеки підприємства.

ПІДСУМКОВІ ПИТАННЯ КУРСУ

1. Сутність, предмет, об'єкт, мета та завдання навчальної дисципліни «Економіка підприємства».
2. Підприємство як суб'єкт господарювання: ознаки та основні види.
3. Порядок створення підприємства.
4. Види господарських товариств.
5. Майно підприємства.
6. Сутність і види об'єднань підприємств.
7. Сутність і функції підприємництва.
8. Підприємництво та державне регулювання його розвитку.
9. Сутність, принципи та методи управління підприємством.
10. Внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства.
11. Виробнича та управлінська структура підприємства.
12. Сутність і види капіталу підприємства.
13. Сутність і основні види організаційних структур управління підприємством.
14. Сутність і структура основних виробничих засобів підприємства.
15. Облік і оцінка основних засобів підприємства.
16. Сутність, види та напрями зменшення зносу основних засобів підприємства.
17. Сутність і методи нарахування амортизації основних засобів підприємства.

18. Показники руху, придатності та ефективності використання основних засобів підприємства.
19. Напрями підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.
20. Сутність і структура нематеріальних активів підприємства.
21. Сутність і структура оборотних засобів підприємства.
22. Кругообіг оборотних засобів підприємства. Показники ефективності використання оборотних засобів підприємства.
23. Нормування оборотних засобів підприємства. Норми та нормативи.
24. Сутність і види запасів на підприємстві.
25. Напрями підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства.
26. Сутність і структура персоналу підприємства.
27. Планування чисельності персоналу та формування колективу підприємства.
28. Кадрова політика на підприємстві.
29. Продуктивність праці: сутність, показники та методи оцінювання.
30. Нормування праці персоналу підприємства.
31. Напрями підвищення продуктивності праці персоналу підприємства.
32. Мотивація та стимулювання праці персоналу підприємства. Види стимулювання праці персоналу підприємства.
33. Сутність і складові заробітної плати.
34. Види та функції заробітної плати.
35. Форми та системи оплати праці персоналу підприємства.
36. Відрядна форма оплати праці та її системи. Погодинна форма оплати праці та її системи.
37. Фонд оплати праці персоналу підприємства та його структура.
38. Сутність і структура техніко-технологічної бази підприємства.
39. Методи організації виробництва.
40. Виробничий цикл і його складові.
41. Сутність і структура виробничого процесу на підприємстві.
42. Виробнича потужність і виробнича програма підприємства.
43. Порядок планування виробничої програми підприємства.
44. Сутність і види витрат підприємства.
45. Сутність і методи калькуляції собівартості продукції.
46. Напрями зниження собівартості продукції підприємства.
47. Сутність і види цін. Сутність і види цінової політики підприємства.
48. Процес ціноутворення на підприємстві.
49. Фінансовий результат діяльності підприємства.
50. Сутність і види прибутку та рентабельності підприємства.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ДИСЦИПЛІНИ

Основна література

1. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства: підручник / М.В. Афанасьєв, О.Б.Плоха. – К.: Ліра-К, 2013. – 664 с.
2. Економіка підприємства: навч. посіб. / [Ліпич Л.Г., Буняк Н.М., Геліч Н. В. та ін.]; за заг. ред. Л.Г. Ліпич. 2-ге вид., переробл. і доп. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 590 с. – (Посібники та підручники СНУ імені Лесі Українки).
3. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посіб. / [Дорошенко Г.О., Семенець А.О., Пасенко Н. С. та ін.].– К.: Ліра-К, 2013. – 328 с.
4. Економіка підприємства: формування компетентностей на основі тренінгів: навч. посіб. / За заг ред М. В. Афанасьєва. – К. : Ліра-К, 2013. – 360 с.
5. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посіб. / В. В. Кулішов. – К.: Ліра-К, 2014. – 208 с.
6. Шарко М.В., Мешкова-Кравченко Н.В., Радкевич О.М. Економіка підприємства: навч. посіб. / М.В. Шарко, Н.В. Мешкова-Кравченко, О.М. Радкевич. – Херсон: Олді-плюс, 2014. – 436 с.
7. Яркіна Н. М. Економіка підприємства: навч. посіб. / Н.М. Яркіна – К.: Ліра-К, 2015. – 498 с.
8. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с.
9. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2020. 304 с.
10. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навч. посіб. для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с.
11. 4. Економіка підприємства: навч. посіб. / О.І. Лисак, Л.О. Андрєєва, Л.О. Болтянська. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
12. Економіка підприємства: підручник / Л.Л. Лазебник, В.В. Гурочкіна, Л.В. Слюсарєва та ін.; за заг. ред. Л.Л. Лазебник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 426 с. URL: <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/123456789/7699>.
13. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Кондор, 2020. 620 с.
14. Єгорова І.Г., Матукова Г.І., Приймак Н.С. Економіка та організація діяльності підприємств: навч. посіб. Львів: Магнолія. 2019. 330 с. 8. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с.
15. Козик В.В., Гавриляк А.С., Петрушка Т.О. Організація

виробництва: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 256 с.

16. Куц Л.Н. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. Тернопіль, ТНЕУ, 2019. 105 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38436/1/kucz2019.pdf>.

17. Лисак О.І., Андреева Л.О., Болтянська Л.О. Економіка підприємства: навч. посіб. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.

Рекомендована література **Базова**

1. Захарченко В.І. Економіка підприємства: навч. посіб. / В.І. Захарченко. – К.: Ліра-К, 2014. – 300 с

2. Круш П.В. Економіка (розрахунки фінансово-інвестиційних операцій в EXCELL) : навч. посіб. / П.В.Круш. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 256 с.

3. Економіка підприємства: збірник тестів і задач : навч. посібник / А.В. Шегда, Т.Б. Харченко, Ю.А. Сагайдак, Л.О. Пашнюк. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 240 с.

4. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства: навч. посіб. / Т.Г. Васильців, О.І. Іляш, Н.Г. Міценко; за ред. д-ра екон. наук Т.Г. Васильціва. – К. : Знання, 2013. – 446 с

5. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навч. посіб. / О.О.Гиль. – К.: Ліра-К, 2015. – 248 с.

6. Городня Т. А. Економічна та фінансова діагностика: навч. посіб. / Т.А.Городня. – Львів: Магнолія-2006, 2014. – 284 с.

Допоміжна

1. Апопій В.В. Основи підприємництва: навч. посіб. / В.В. Апопій, Н.О. Шутовська, С.А. Серeda. – К. : Ліра-К, 2014. – 324 с.

2. Бурик А.Ф. Планування діяльності підприємства: навч. посіб. / А.Ф. Бурик. – К : Ліра-К, 2013. – 260 с.

3. Заблоцький Б.Ф. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посіб. / Б.Ф. Заблоцький. – 2-ге вид. – К.: Ліра-К, 2015. – 428 с

4. Захарчин Г.М. Основи підприємництва: навч. посіб. / Г.М. Захарчин. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Ліра-К, 2013. – 407 с.

5. Ковтун О. І. Стратегія підприємства: навч. посіб. / О.І.Ковтун. – К.: Ліра-К, 2014. – 680 с.

6. Мельников А.М. Основи організації бізнесу: навч. посіб. / А.М.Мельников. – К.: Ліра-К, 2013. – 200 с.

7. Михалюк Н.І. Планування діяльності підприємств: навч. посіб. / Н.І. Михалюк. – К.: Ліра-К, 2015. – 620 с.

8. Петрович Й.М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва: навч. посіб. / Й.М.Петрович. – К.: Ліра-К, 2015. – 256 с.

9. Шпак Н.О. Економічна стабільність суб'єктів господарювання в

умовах хаотичного розвитку національної економіки України : навч. посіб. / Н. О. Шпак, О. В. Пирог. – К.: Ліра-К, 2015. – 288 с.

10. Капаруліна І.М. Розвиток підприємства: концепція і технологія дослідження : монографія / І. М. Капаруліна. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 432 с.

11. Сусіденко О. В. Фінансова безпека підприємства: теорія, методи, практика: монографія / О. В. Сусіденко. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 128 с.

12. Основи бізнесу. Практичний курс: збірник вправ, задач, тестів та ситуаційних завдань; навч. посібник / В. Р. Кучеренко, Я. П. Квач, Н. В. Доброва, М. М. Осіпова ; за ред. В.Р. Кучеренка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 176 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної Служби статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Case Україна. Періодичні видання, економічний огляд. – Режим доступу: <http://case-ukraine.com.ua>.

3. Головний економічний журнал України. – Режим доступу: <http://economist.net.ua>.

4. Європейський вибір України. – Режим доступу: <http://www.minyust.gov.ua>.

5. Сайт журналу “Бізнес Інформ” – Режим доступу: <http://www.business-inform.net>.

6. Сайт журналу “Економіка розвитку” – Режим доступу: <http://www.ed.ksue.edu.ua>.

7. Сайт журналу “Економічна теорія” – Режим доступу: <http://www.etet.org.ua>.

8. Сайт журналу «Актуальні проблеми економіки» – Режим доступу: <http://eco-science.net>.

9. Офіційні видання Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://obcom.net.ua>.

10. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.

11. Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України – Режим доступу: <http://nplu.org>.

РОЗДІЛ 3. МАРКЕТИНГ

Тема 3.1. Сутність маркетингу та розвиток його концепцій

Історичні передумови виникнення та розвитку маркетингу. Поняття маркетингу. Історичні передумови виникнення маркетингу. Основні сучасні та класичні визначення маркетингу. Етапи розвитку маркетингу.

Теоретичні основи маркетингу: сутність та концепції розвитку. Концепції маркетингу: товарна, збутова, ринкова, концепція соціально-етичного (соціально-відповідального маркетингу).

Принципи маркетингу. Загальні функції маркетингу. Еволюція функцій маркетингу.

Маркетингова програма: механізм створення цінностей і зв'язків зі споживачами.

Маркетинг як механізм реалізації можливостей підприємства в нестабільних ринкових умовах.

Тема 3.2. Маркетинг як відкрита мобільна система

Маркетингове середовище: сутність, склад, характеристика. Визначення маркетингового середовища. Склад маркетингового середовища. Характеристика мікросередовища. Фактори внутрішнього середовища підприємства та їх характеристика. Соціальна відповідальність маркетингу.

Цілі, завдання та види маркетингу, їх характеристика.

Типи маркетингу залежно від сфер застосування.

Тема 3.3. Формування маркетингової інформаційної системи на основі проведення маркетингових досліджень

Інформація, її сутність, вимоги до маркетингової інформації. Класифікація маркетингової інформації. Інформаційне забезпечення. Недоліки інформаційного забезпечення.

Маркетингова інформаційна система (МІС), її склад та характеристика. Система внутрішньо-фірмової інформації. Система маркетингових спостережень.

Маркетингові дослідження як основна складова формування банку даних МІС підприємства.

Сутність, види та методи маркетингових досліджень.

Маркетинг як арсенал сучасних прийомів та методів ринкової діяльності.

Процес маркетингових досліджень.

Тема 3.4. Вивчення потреб і поведінки споживачів та вибір цільових сегментів

Потреби і попит суб'єктів ринку: сутність, класифікація, вимірювання потреб, методи дослідження попиту. Класифікація потреб за різними ознаками. Вимірювання потреб. Попит: сутність та умови виникнення. Взаємозв'язок та відмінність попиту і потреб, класифікація попиту. Методи оцінки поточного попиту. Методи прогнозування попиту.

Моделювання поведінки покупців. Типи покупців, їх характеристика та особливості. Процес прийняття рішення щодо купівлі товарів.

Етапи прийняття рішення щодо придбання продукції. Фактори, що впливають на поведінку покупців.

Сутність та ознаки сегментації ринку. Стратегії охоплення ринку. Визначення сегментації ринку. Мета та завдання сегментації.

Стратегії маркетингу щодо сегментації ринку.

Тема 3.5. Товар у комплексі маркетингу

Товар та його характеристики при маркетинговому підході. Рівні товару. Цільові напрями в роботі з товаром. Об'єкт дослідження товарів.

Класифікація товарів. Ієрархія товарів. Характеристика товарного асортименту. Конкурентоспроможність товарів та методи її оцінки. Поняття конкурентоспроможності товару.

Якість товару в системі маркетингу. Привабливість товару для споживача. Рівні якості товару, їх характеристика. Петля якості.

Поняття конкурентоспроможності товару. Методи оцінки конкурентоспроможності товару. Система показників оцінки конкурентоспроможності товару. Позиціонування товару на ринку.

Концепція життєвого циклу товарів (ЖЦТ).

Нові товари в маркетингу. Товарна марка. Рішення щодо створення товарних марок. Законодавче забезпечення охорони прав на знаки для товарів і послуг. Функції та значення товарної марки.

Упаковка товарів.

Тема 3.6. Ціна у комплексі маркетингу

Ціна як елемент комплексу маркетингу. Етапи процесу встановлення ціни. Вплив на ціну факторів: споживачів, правового поля, учасників каналів товароруку, конкурентного середовища, витрат виробництва та реалізації товарів.

Взаємозв'язок ціни з елементами комплексу маркетингу. Ціна як показник економічної цінності товару. Цінові стратегії на ринку нових товарів. Цінові стратегії на модернізованих товарах.

Методи розрахунку рівня цін.

Тема 3.7. Розповсюдження у комплексі маркетингу

Сутність, цілі, принципи, процес розповсюдження у системі маркетингу. Учасники товароруку та їх функції. Комплексний процес

товароруху та його етапи. Чинники, які впливають на процес товароруху. Критерії вибору ефективної системи товароруху.

Канали розповсюдження та їх характеристика.

Оптова торгівля у системі маркетингу. Функції оптової торгівлі. Форми оптової торгівлі: оптова діяльність виробників, комерційна оптова діяльність, агенти, брокери.

Роздрібна торгівля та її функції. Множинні канали і стратегічні об'єднання.

Мерчандайзинг: сутність і заходи. Мерчандайзинг - планування й здійснення діяльності щодо активізації продажу та створення зручностей для покупців. Маркетинговий логістичний підхід при організації розповсюдження товарів.

Тема 3.8. Комунікації у комплексі маркетингу

Поняття, функції, види маркетингових комунікацій.

Реклама в комплексі маркетингових комунікацій. Сутність реклами. Цілі, завдання, функції, види реклами. Елементи реклами як процесу. Законодавче поле комунікаційної діяльності. Оцінювання рекламної програми.

«Пабліситі» - сутність та форми. «Паблік рилейшнз»: сутність, значення та заходи. Стимулювання збуту: стосовно покупців, посередників, продавців, сутність та заходи здійснення. Методи визначення загального бюджету на маркетингові комунікації. Метод визначення «від наявних коштів». Метод визначення «у відсотках від суми продажу». Метод визначення «на підставі зростання (зниження) порівняно з витратами минулого періоду». Метод конкурентного паритету. Метод визначення «виходячи з цілей та завдань».

Синтетичні маркетингові комунікації. Виставки та ярмарки: призначення й особливості проведення. Спонсорство: характерні риси, умови застосування.

Тема 3.9. Управління маркетинговою діяльністю

Цілі, завдання та функції управління маркетинговою діяльністю. Стратегічне і тактичне планування маркетинговою діяльністю. Організаційні структури управління. Принципи та умови ефективної діяльності служби маркетингу. Види маркетингових організаційних структур та їх характеристики. Особливості товарної, географічної, ринкової і матричної організаційних структур управління. Умови застосування оптимальних маркетингових структур управління. Організація маркетингового контролю.

ПІДСУМКОВІ ПИТАННЯ КУРСУ

1. Маркетинг: сутність, завдання, функції.
2. Комплекс маркетингу, його сутність та значення.
3. Маркетингове середовище: фактори зовнішнього та внутрішнього середовища маркетингу.
4. Концепції маркетингу та їх сутність.
5. Основні завдання планування маркетингової діяльності: види планів.
6. Структура та завдання довгострокового маркетингового плану.
7. Структура та завдання тактичного маркетингового плану.
8. Критерії оцінки вибору стратегії маркетингу.
9. Сутність і завдання управління маркетингом.
10. Маркетингові дослідження: сутність, етапи, завдання.
11. Методи виконання маркетингових досліджень.
12. Значення маркетингової інформації для визначення можливостей ринку, розробки та реалізації маркетингових рішень.
13. Система маркетингової інформації та її структура.
14. Вторинна інформація, види її джерел: переваги та недоліки.
15. Первинна інформація. Методи збирання первинних даних.
16. Види опитування в процесі збирання маркетингової інформації.
17. Напрямки маркетингового дослідження споживачів.
18. Сегментування ринку як інструмент маркетингу: критерії та ознаки.
19. Маркетингові та торгові посередники підприємства.
20. Процес цільового маркетингу.
21. Маркетингова товарна політика: сутність, мета, завдання.
22. Концепція життєвого циклу товару. Види життєвих циклів.
23. Сутність і характеристика етапу впровадження нового товару на ринок.
24. Сутність і характеристика етапу зростання та зрілості товару на ринку.
25. Сутність і характеристика етапу спаду товару.
26. Поняття «новий товар» в системі маркетингу, умови, що викликають необхідність розробки нових товарів.
27. Маркетингові рішення про використання товарних марок, упаковки, маркування товару.
28. Формування товарного асортименту та товарної номенклатури.
29. Характеристика основних етапів процесу розробки та впровадження на ринок нових товарів.
30. Якість і конкурентоспроможність товару та шляхи їх підвищення.
31. Методи визначення рівня конкурентоспроможності товарів.
32. Особливості маркетингу послуг.
33. Поняття, цілі та завдання цінової політики маркетингу.
34. Сутність маркетингової цінової стратегії, різновиди стратегій.
35. Підходи до ціноутворення на різних типах ринків.
36. Ціноутворення при виведенні нового товару на ринок.

37. Чинники, що впливають на ціноутворення.
38. Маркетингові стратегії ціноутворення в межах товарної номенклатури.
39. Маркетингова стратегія ціноутворення за географічним принципом.
40. Маркетингова стратегія знижок і зарахувань.
41. Маркетингова стратегія дискримінаційних цін.
42. Визначення цілей маркетингової цінової політики.
43. Сутність маркетингових комунікацій.
44. Маркетингова політика просування в досягненні цілей маркетингу.
45. Маркетингова комунікація в політиці просування.
46. Реклама в комплексі просування.
47. Рекламна кампанія та особливості її проведення.
48. Медіапланування рекламної кампанії та оцінка ефективності реклами.
49. Зв'язки з громадськістю як елемент політики просування.
50. Поняття, значення та завдання маркетингової політики розподілу.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ДИСЦИПЛІНИ

Основна література

1. Маркетинг [Текст]: навчальний посібник / Є.О.Балацький, А.Ф.Бондаренко; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 397 с.
2. Храбатин О.І., Яворська Л.В. Маркетинг: Навчальний посібник / За наук. ред. О. А. Тимчик. – Київ : Видавництво, 2014. – 284 с.
3. Маслій Н.Д. Маркетинг: навчально-методичний посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Н.Д.Маслій. – Одеса: Астропринт, 2017. – 184 с.
4. Балабанова Л.В., Холод В.В., Балабанова І.В. Маркетинг підприємства : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 612 с.
5. Біловодська О. А. Маркетингова політика розподілу інноваційної продукції промислових підприємств : монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 462 с.
6. Бедринєць М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
7. Бесквіт Г. Продаючи невидиме. Керівництво з сучасного маркетингу послуг. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. 192 с.
8. Бойчук І.В., Дмитрів А.Я. Маркетинг промислового підприємства : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 620 с.
9. Браргава Р. Неочевидне. Як передбачити майбутнє, аналізуючи тренди. Київ : Vivat, 2019. 288 с.
10. Буднікевич І.М. Маркетинг у галузях і сферах діяльності : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 536 с.

11. Голідей Р. Маркетинг майбутнього. Київ : Наш Формат, 2018. 104 с.
12. Діб Алла. Маркетинговий план на одну сторінку. Київ : Vivat, 2020. 288 с.

Рекомендована література **Базова**

1. Балабанова Л.В. Маркетинг підприємства: навчальний посібник / Л.В. Балабанова, В.В. Холод, І.В. Балабанова. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 612 с.
2. Маркетинг у галузях і сферах діяльності: навч. посіб. / за ред. Буднікевич І.М. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.
3. Окландер М.А. Маркетингова товарна політика: навч. посіб. / М.А. Окландер, М.В. Кірносорова. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 208 с.
4. Окландер М.А. Маркетингова цінова політика: навч. посіб. / М.А. Окландер, О.П. Чукурна. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 240 с.
5. Примаєв Т.О. PR для менеджерів і маркетологів: навч. посіб. / Т.О. Примаєв. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 202 с.

Допоміжна

1. Романенко Л.Ф. Банківський маркетинг: Монографія. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. – 484 с.
2. Романенко Л.Ф. Маркетинг: Навчальний посібник для дистанційного навчання. – К.: Університет «Україна», 2005. – 216 с.
3. Ковальчук С.В. Маркетингова цінова політика: навчальний посібник / С.В.Ковальчук, І.В. Гвоздська, С.М.Синиця. – Л.: Новий Світ-2000, 2011. – 352 с.
4. Лютий І.О. Банківський маркетинг: підручник для студ. вищ. навч. закл. / І.О.Лютий, О.О.Солодка. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 776 с.
5. Чумаченко Т.М. Міжнародний маркетинг: навч.-метод. посіб. / Т.М. Чумаченко. – Вид. 3-є, перероб. і доп. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2012. – 210 с.
6. Катаєв А.В. Маркетинг [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студентів спец. «Фінанси і кредит», «Облік і аудит» / А.В.Катаєв; Харків. торг.-екон. ін.-т Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. – Електро. текст. дані. – Харків: Видавничий центр «Діалог», 2016. – 1 електрон. опт. диск (CD-R). – Системні вимоги: Adobe Acrobat Reader. – Назва з етикетки диска.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної Служби статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Case Україна. Періодичні видання, економічний огляд. – Режим доступу: <http://case-ukraine.com.ua>.

3. Головний економічний журнал України. – Режим доступу: <http://economist.net.ua>.
4. Європейський вибір України. – Режим доступу: <http://www.minyust.gov.ua>.
5. Сайт журналу “Бізнес Інформ” – Режим доступу: <http://www.business-inform.net>.
6. Сайт журналу “Проблеми економіки” – Режим доступу: <http://www.problecon.com>.
7. Сайт журналу “Економіка розвитку” – Режим доступу: <http://www.ed.ksue.edu.ua>.
8. Сайт журналу “Економічна теорія” – Режим доступу: <http://www.etet.org.ua>.
9. Сайт журналу «Актуальні проблеми економіки» – Режим доступу: <http://eco-science.net>.
10. Офіційні видання Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://obcom.net.ua>.
11. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
12. Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України – Режим доступу: <http://nplu.org>.

РОЗДІЛ 4. МЕНЕДЖМЕНТ

Тема 4.1. Методологічні засади теорії організації

Сутність поняття «організація». Поняття «закон організації». Система законів організації. Принципи організації: принцип ланцюгового зв'язку; принцип інгресії; принцип підбору; принцип рухомої рівноваги; принцип слабкої ланки. Групування принципів. Етапи розвитку організації: зародження, зростання, зрілості, старіння. Збереження рівноваги організації та її цілісності. Організація як соціум. Соціальна організація і соціальна спільність. Людина як елемент соціальної системи. Активність і опірність соціальної організації. Загальні риси соціальної організації. Організаційна діяльність. Альтернативні парадигми організаційного процесу. Система управління - кібернетичний підхід.

Тема 4.2. Зовнішнє й внутрішнє середовище організації.

Внутрішнє середовище організації. Зовнішнє середовище організації. Мікрооточення (фактори зовнішнього середовища безпосереднього впливу): партнери; конкуренти; центральні та місцеві органи влади; навколишнє населення; природні умови. Макрооточення (фактори зовнішнього середовища опосередкованого впливу): міжнародні події та оточення; стан економіки; соціокультурні фактори; політичні обставини; розвиток науки й технології; право; соціально-суспільні фактори.

Взаємозв'язок факторів зовнішнього та внутрішнього середовища організації.

Тема 4.3. Поняття влади та стилі керівництва

Керівництво влади та впливу. Типи влади. Особовий підхід до управління, теорія великих людей. Поведінковий підхід до управління, Практика менеджменту Р. Блейка та Дж. Мутона. Основні стилі керівництва.

Тема 4.4. Процес управління та управлінські рішення

Процес управління як сукупності взаємозв'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту. Мета управлінського процесу, його предмет, засоби здійснення. Управлінський цикл. Управлінські процедури: цілевизначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанту дій, реалізація завдань, зворотній зв'язок.

Особливості процесу управління: безперервність, нерівноцінність, циклічність, послідовність, надійність.

Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Класифікація управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття управлінських рішень.

Класифікація методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

Тема 4.5. Планування

Планування як загальна функція менеджменту: сутність і зміст, види планування, їхній взаємозв'язок. Складові елементи системи планування. Етапи процесу планування. Політика, правила процедури. Класифікація цілей організації. Процес постановки цілей.

Сутність стратегічного планування, поняття місії організації. часові орієнтації в плануванні. Стратегічні альтернативи та вибір стратегій за матрицею БКГ. Процес стратегічного планування. Прогнозування. Побудова дерева цілей. Програмування. Складання графіків і таблиць. Складові частини бізнес-плану.

Тема 4.6. Організація та організаційні структури

Поняття організації, її головні елементи. Зовнішнє середовище організації. Фактори безпосереднього впливу та фактори непрямого впливу на роботу організації. Внутрішнє середовище організації (мета, задача, класифікація видів технологій). Організаційні структури. Бюрократичні структури. Адаптивні структури. Приклади організаційних структур.

Тема 4.7. Мотивація

Визначення мотивації. Мотивація як загальна функція менеджменту: значення людського фактору в управлінні організацією, психологічні та фізіологічні особливості працівника, поняття мотивування, принципи врахування інтересів у мотивації.

Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і винагород працівника в процесі мотивування. Первісні концепції мотивації. Сучасні теорії мотивації.

Засоби мотиваційного впливу. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

Тема 4.8. Контроль

Визначення та необхідність контролю. Контроль як загальна функція менеджменту: поняття, місце в системі управління, принципи, цілі. Головні аспекти контролю. Види контролю. Процес контролю. Етапи процесу контролю: формування стандартів, вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання. Складові ефективності проведення контролю в організаціях.

Модель процесу контролю. Зворотній зв'язок під час контролю. Види управлінського контролю.

Тема 4.9. Інформація і комунікації в менеджменті

Інформація, її види та роль в менеджменті. Носії інформації. Класифікація інформації. Вимоги, що висуваються до інформації.

Поняття і характеристика комунікацій. Різновиди «внутрішніх» та «зовнішніх» комунікацій. Перешкоди в комунікаціях. Зворотний зв'язок в процесі комунікації. Засоби комунікацій, їх переваги та недоліки.

Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу. Моделі комунікаційного процесу. Організація комунікаційного процесу. Комунікаційні переваги.

Тема 4.10. Керівництво та лідерство

Поняття та загальна характеристика керівництва. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Адаптивне керівництво. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Поняття стилю керування та континууму стилів керування. Характеристика та класифікація стилів керування. Фактори та передумови формування стилів керівництва. Критерії оцінки стилю менеджера.

Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

Тема 4.11. Ефективність менеджменту

Видова класифікація ефективності організації: індивідуальна, групова, загально-організаційна. Особливості оцінки різновидів ефективності.

Концепції визначення ефективності менеджменту в організації. Підходи до оцінки ефективності менеджменту в організації. Економічна, організаційна та соціальна ефективність менеджменту. Системи показників економічної, організаційної та соціальної ефективності менеджменту, їх склад і методи визначення.

Напрями підвищення ефективності управління організацією.

Сутність та різновиди відповідальності та етики у менеджменті.

Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації. Сутність та значення соціальної поведінки менеджменту. Культура менеджменту.

ПІДСУМКОВІ ПИТАННЯ КУРСУ

1. Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності.
2. Сутність категорій „управління” і „менеджмент”.
3. Менеджмент як система наукових знань.
4. Менеджмент як наука і мистецтво. Основні категорії менеджменту.
5. Методи, принципи, закони і закономірності менеджменту.
6. Назвіть основні класичні теорії менеджменту.
7. Школа наукового управління.
8. Управління, спрямоване на успіх. Критерії ефективного управління.
9. Специфіка адміністративної системи управління.
10. Сутність школи людських відносин.
11. Характеристика кількісної школи управління.
12. Адміністративна (класична) школа управління.
13. Школа людських відносин. Біхевіористський підхід.
14. Кількісний підхід в науці управління.
15. Еволюція управління до XX століття.
16. Класифікація принципів менеджменту
17. Централізація і децентралізація управління
18. Демократизація управління
19. Сутність системного підходу до управління організацією.
20. Процесний підхід в управлінні.
21. Ситуаційний підхід в управлінні.
22. Сучасна управлінська парадигма.
23. Сутність категорії „організація”. Організації та їх цілі, задачі та загальні характеристики.
24. Організація як відкрита динамічна система.
25. Характеристика зовнішнього середовища організації.
26. Характеристика внутрішнього середовища організації.
27. Класифікація організацій за правовим положенням.
28. Класифікація організацій за характером власності.
29. Сутність і циклічність функцій управління
30. Класифікація функцій управління.

31. Місія і мета організації
32. Основні етапи планування програми організації.
33. Постачальники, споживачі і конкуренти організації.
34. Основні елементи організаційної структури.
35. Організаційні структури. Розподіл праці в організації.
36. Людський фактор в діяльності організації.
37. Види повноважень та порядок їх делегування.
38. Вимоги до створення організаційних структур.
39. Мотиви й потреби окремих людей.
40. Теорія мотивацій А. Маслоу.
41. Комплексна теорія Портера-Лоулера.
42. Поняття мотивації. Потреби і винагороди. Стимулювання праці.
43. Принципи й види матеріального стимулювання.
44. Змістовні теорії мотивації.
45. Процесуальні теорії мотивації.
46. Поняття та класифікація функцій менеджменту. Їх взаємозв'язок.
47. Сутність та класифікація методів менеджменту.
48. Сутність планування, його види та їхній взаємозв'язок.
49. Характеристики ефективного контролю. Економічність контролю.
50. Роль нормативів, стандартів, проектних рішень, планів для контролю.
51. Поведінкові аспекти контролю.
52. Контроль як реалізація функцій обліку, аналізу, коригування.
53. Етапи процесу контролю.
54. Сутність контролінгу.
55. Побудова організації, організаційне проектування.
56. Централізація та децентралізація.
57. Поняття та види координації.
58. Поняття регулювання. Його види та етапи.
59. Поняття, характеристики та види комунікацій.
60. Організаційні комунікації, їх типи і роль в управлінні.
61. Сутність і класифікація методів менеджменту.
62. Види економічних методів управління.
63. Види соціально-психологічних методів управління.
64. Організаційна регламентація.
65. Дисциплінарні й розпорядчі методи.
66. Кадрова політика в менеджменті.
67. Формальні і неформальні групи.
68. Класифікація організаційних структур управління.
69. Варіанти бюрократичних структур управління.
70. Дайте характеристику лінійній структурі управління.
71. Особливості функціональної структури управління.
72. Характеристика лінійно-функціональної структури управління.
73. Специфіка адаптивних організаційних структур.
74. Принципи формування організаційних структур.

75. Класифікація організаційних структур управління.
76. Сутність інформації у процесі управління.
77. Сутність комунікаційного процесу.
78. Комунікаційний процес, його елементи та етапи.
79. Бар'єри в комунікаційному процесі.
80. Удосконалення організаційних комунікацій.
81. Комунікації між організацією і її середовищем.
82. Міжрівневі комунікації. Комунікації між підрозділами.
83. Міжособові комунікації.
84. Сутність управлінських рішень.
85. Алгоритм прийняття управлінських рішень.
86. Сутність, значення та класифікація управлінських рішень.
87. Управлінський процес. Управлінський цикл. Управлінські процедури.
88. Управління по цілям.
89. Методи прийняття рішень.
90. Сутність і форми влади.
91. Стилi керівництва.
92. Характеристика автократичного типу керівника.
93. Характеристика демократичного типу керівника.
94. Характеристика ліберального типу керівника.
95. Конфлікт та його причини.
96. Бюджет як засіб реалізації стратегії.
97. Сутність операційного менеджменту.
98. Оцінка ефективності підприємства і менеджменту.
99. Особливості японського менеджменту.
100. Особливості американського менеджменту.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ДИСЦИПЛІНИ

Основна література

1. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту: підручник / О.Є. Кузьмін, О.Г.Мельник. – 2-е вид., випр. та допов. – К.: Академвидав, 2007. – 464 с.
2. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посіб. / О.Є.Кузьмін, О.Г.Мельник. – 3-є вид., допов. і переробл. – Л.: Нац. Ун-т «Львів. політехніка»; Інтелект-захід, 2007. – 384 с.
3. Мазаракі А.А. Менеджмент: теорія і практика: навч. посіб. / А.А. Мазаракі, Г.Є. Мошек, Л.А. Гомба та ін.. – К.: Атiка, 2007. – 564 с.
4. Основи менеджменту: Конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Менеджмент і бізнес-адміністрування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; укладачі: Т.В. Лазоренко, С.О. Пермінова–Електронні текстові дані (1 файл: 560 КБ). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2021.166 с.
5. Д.Г. Кучеренко. Менеджмент курс лекцій: / підручник / Д.Г. Кучеренко. – К.: Цент навчальної літератури, 2020. – с.184.

6. В.А. Рудьєв, С.О. Гуткевич. Менеджмент: підручник / В.А. Рудьєв, С.О. Гуткевич. – К.: Цент навчальної літератури, 2019. – с. 312.
7. М.П. Мальська, С.В. Білоус. Менеджмент організацій: теорія та практика: навч. посібник / М.П. Мальська, С.В. Білоус, SBA-print, 2019. – с. 190.
8. Основи менеджменту. Теорія і практика: Навч. посіб. / Г.Є. Мошек, І.П. Миколайчук, Ю.І. Палеха, Ю.В. Поканєвич, А.С. Соломко, О.В. Коваленко, Н.В. Коваленко, В.С. Ціпурина, Г.П. Сиваненко, О.І. Бєлова; за заг. ред. проф. Мошека Г.Є. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. – 528 с.
9. Карлова О.А. Основи менеджменту і маркетингу: підручник / О.А. Карлова, С.І. Плотницька, М.К. Гнатенко. – Харків: Друкарня Мадрид, 2016. – 228 с.
10. Баєва О.В., Новальська Н.І., Згалат-Лозинська Л.О. Основи менеджменту: практикум: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2007. 524 с.
11. Будзан Б. Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи. К.: Основи, 2001. 349 с.
12. Гріффін Р., Яцура В. Основи менеджменту: Підручник / Наук. ред. В. Яцура, Д. Олесевич. Львів: БаК, 2001. 624 с.
13. Дудар Т.Г., Волошин Р.В., Дудар В.Т. Менеджмент: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2013. 336 с.
14. Завадський Й.С. Менеджмент = Management. Т. 1. 2-ге вид. К.: Укр.- фін. ін-т менеджменту і бізнесу, 1998. 542 с.
15. Кредісов А.І. Історія вчень менеджменту: Підручник для вищ. навч. закладів. К.: Знання України, 2001. 300 с.
16. Кредісов А.І., Панченко Є.Г., Кредісов В.А. Менеджмент для керівників. К.: Знання; КОО, 1999. 556 с.
17. Кузьмін О.Є. Менеджмент. Навчальний посібник / О.Є. Кузьмін, Н.Т. Мала, О.Г. Мельник, О. Р. Саніна. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 240 с.
18. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту: Підручник. К.: «Академвидав», 2003. 416 с.
19. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Теоретичні та прикладні засади менеджменту: Навчальний посібник. 2-е вид. доп. і перероб. Львів: Національний університет “Львівська політехніка” (Інформаційно-видавничий центр “ІНТЕЛЕКТ+” Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2003. 352 с.
20. Менеджмент: навч. посіб. / Г.Є. Мошек, М.М. Ковальчук, Ю.В. Поканєвич, та ін.; за заг. редакція Г.Є. Мошека. К.: Ліра-К, 2015. 550 с.
21. Менеджмент: навч. посіб./ За ред. С. І. Михайлова. 2-ге вид., випр. та доп. К.: ЦУЛ, 2012. 536 с.
22. Менеджмент: Підруч./ Мостенська Т.Л., Новак В.О., Луцький М.Г. та ін. 2-ге вид. К.: Кондор, 2012. 758 с.

23. Моул Д. Британці на роботі: погляд на менеджмент зі сторони. Х.: Фактор, 2000. 200 с.
24. Мошек Г. Є. Основи менеджменту. К.: КДТЕУ, 1998. 188 с.
25. Осовська Г.В. Менеджмент: підручник / Г.В. Осовська, О.А. Осовський. К.: Кондор-Видавництво, 2015. 563 с.
26. Практикум з менеджменту: Навч. посіб. / Баєва О.В., Новальська Н.І., Згалат-Лозинська Л.О., Лайко Г.П. К.: МАУП, 2006. Ч.2. 178 с.

Рекомендована література **Базова**

1. Родченко В.В., Новак В.О. Менеджмент: Навчальний посібник. – К.: НАУ, 2001. – 400 с.
2. Юргутіс І.А. Основи менеджменту: Навч. посібник. – К.: Освіта, 1998. – 256 с.
3. Гуторова О.О. Основи менеджменту: навч. посібник / О.О.Гуторова / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В.Докучаєва. – Харків: ХНАУ, 2009. – 327 с.
4. Менеджмент: навч. посіб. / Л.С.Шевченко, О.А.Гриценко, С.М.Макуха та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л.С.Шевченко. – Х.: Право, 2013. – 216 с.
5. Бардась А.В. Менеджмент: навч. посіб. / А.В.Бардась, М.В.Бойченко, А.В.Дудник. – Д.: Національний гірничий університет, 2012. – 381 с.
6. Шатун В.Т. Основи менеджменту: Навчальний посібник. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 376 с.

Допоміжна

1. Кредісов А.І., Панченко Є.Г., Кредісов В.А. Менеджмент для керівників. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 556 с.
2. Наука управляти: з історії менеджменту. Хрестоматія: Навч. посібник. Упоряд. І.О.Слепов. – К.: Либідь, 1993. – 304 с.
3. Андрушків Б.М., Кузьмін О.Є. Основи менеджменту. – Львів: Світ. – 1995. – 296 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної Служби статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Case Україна. Періодичні видання, економічний огляд. – Режим доступу: <http://case-ukraine.com.ua>.
3. Головний економічний журнал України. – Режим доступу: <http://economist.net.ua>.
4. Європейський вибір України. – Режим доступу: <http://www.minyust.gov.ua>.
5. Сайт журналу “Бізнес Інформ” – Режим доступу: <http://www.business-inform.net>.

6. Сайт журналу “Проблеми економіки” – Режим доступу: <http://www.problecon.com>.
7. Сайт журналу “Економіка розвитку” – Режим доступу: <http://www.ed.ksue.edu.ua>.
8. Сайт журналу “Економічна теорія” – Режим доступу: <http://www.etet.org.ua>.
9. Сайт журналу «Актуальні проблеми економіки» – Режим доступу: <http://eco-science.net>.
10. Офіційні видання Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://obcom.net.ua>.
11. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
12. Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України – Режим доступу: <http://nplu.org>.

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ

ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ» НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ «ЄВРОПЕЙСЬКА ШКОЛА БІЗНЕСУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
ректор

_____ проф. О.С. Падалка
« ____ » _____ 2024 р.

ШИФР

(заповнюється відповідальним
секретарем приймальної комісії)

ТЕСТУВАННЯ ЗА ФАХОМ

073 «Менеджмент»

075 «Маркетинг»

(ступінь – бакалавр)

Варіант № 1

Кожне завдання 1-25 має по чотири варіанти відповідей, позначених літерами *a, б, в, г*, із яких лише **ОДНА ПРАВИЛЬНА**. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь та обведіть кружком відповідну літеру.

Виконання кожного завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється 8 балами, невірної відповіді – 0 балів. Максимальна кількість балів за виконання завдань складає 200 балів.

1. Яке визначення найбільш точно передає суть предмета економічної теорії?

- а) Наука про економічні відносини людей з приводу раціонального використання обмежених ресурсів для найбільш повного задоволення своїх потреб.
- б) Наука про суспільство на різних стадіях його розвитку.
- в) Наука про управління підприємствами для досягнення максимальної ефективності їх функціонування.
- г) Наука про вибір ефективної державної політики для вирішення актуальних соціально-економічних питань

2. Чим економічне благо принципово відрізняється від неекономічного?

- а) Воно не є продуктом людської праці, але здатне задовольняти потреби людини.
- б) Воно здатне задовольняти потреби людини.
- в) Воно є продуктом праці і здатне задовольняти потреби людини.
- г) Кількість його обмежена порівняно з потребами в ньому.

3. Що таке досконала конкуренція в економіці?

- а) Завдає лише збитків більшості підприємців.
- б) Стимує науково-технічний прогрес.
- в) Небажане явище для підприємців.
- г) Забезпечує всім підприємцям свободу вибору економічних дій

4. Які типи стратегій виділяють залежно від напрямків діяльності підприємства?

- а) Перспективна, поточна.
- б) Виробнича, фінансова, маркетингова.
- в) Стратегії використання матеріальних ресурсів, управління трудовими та фінансовими ресурсами.
- г) Всі відповіді невірні.

5. Який з перерахованих методів може використовуватись при розробці норм витрат (використання) ресурсів?

- а) Статистичний метод.
- б) Метод прямого розрахунку.
- в) Метод, що базується на фактичних питомих витратах ресурсів.
- г) Всі наведені відповіді.

6. На що орієнтовані дії конкурентів при виборі креативного типу конкурентної поведінки?

- а) Збереження досягнутих конкурентних позицій за рахунок систематичних дій з підтримки та удосконалення бізнесу.
- б) Максимально швидко зміну організації виробничої діяльності в разі відповідних змін у підприємствах-конкурентах.
- в) Пошук (отримання) нових конкурентних переваг за рахунок нового асортименту, принципів змін в технології виробництва, нових форм, методів збуту, реклами тощо.
- г) Всі наведені відповіді.

7. Які питання відносять до відкритого типу?

- а) Тематичний аперцепційний тест.
- б) Альтернативні питання.
- в) Питання з вибірковою відповіддю.
- г) Всі відповіді невірні.

8. Якими іншими словами можна визначити стратегію охоплення ринку підприємства - концентрований маркетинг? Тобто підприємство ...

- а) Пропонує один товар усьому ринку споживачів.
- б) Пропонує кожному сегменту споживачів окремий товар.
- в) Пропонує один товар одному сегменту споживачів.
- г) Всі відповіді невірні.

9. Що застосовує підприємство "N", яке реалізує комп'ютери, користуючись послугами невеликої кількості добре підготовлених посередників?

- а) Виняткове дилерство.
- б) Селективне розповсюдження.
- в) Інтенсивне розповсюдження.
- г) Всі відповіді невірні.

10. Що слід розуміти під терміном "управління" і де переважно він застосовується ?

- а) Термін "управління" застосовується переважно до діяльності людей в сфері економіки.
- б) Термін "управління" є синонімом терміну "менеджмент", але він переважно застосовується до різних видів людської діяльності.
- в) Термін "управління" не є синонімом терміну "менеджмент" і застосовується тільки до діяльності людей у сфері економіки.
- г) Термін "управління" застосовується при визначенні системи заходів щодо координації діяльності людей.

11. Що слід розуміти під терміном "менеджмент"?

- а) Термін "менеджмент" означає керування якоюсь системою.
- б) Під терміном "менеджмент" розуміють управління якоюсь соціально-економічною системою (підприємством).
- в) Термін "менеджмент" означає управління будь-чим.
- г) Термін "менеджмент" означає постійно контролювати діяльність персоналу в організації.

12. Які типи менеджерів виділяють залежно від рівня управління?

- а) Вищого, середнього і найнижчого рівнів.
- б) Вищого, середнього, нижчого і найнижчого рівнів,
- в) Вищого і середнього рівнів.
- г) Вищого і найнижчого рівнів.

13. Що означає термін “менеджмент” і з якої мови він походить?

- а) З англійської мови і означає керувати, стояти на чолі, завідувати, бути здатним впоратися з будь-якою проблемою.
- б) З німецької мови і означає керувати, завідувати чимось.
- в) З англійської мови і означає керувати, завідувати чимось.
- г) З російської і означає завідувати чимось.

14. Що таке менеджмент з функціональних позицій?

- а) Процес планування, організації, контролю, регулювання.
- б) Процес планування, організації, мотивації, контролю, які необхідні для досягнення певної мети.
- в) Процес планування, організації, мотивації.
- г) Процес організації і контролю.

15. Що об'єднує суб'єкт та об'єкт управління?

- а) Партнерство та одностороннє.
- б) Спільне місце їх діяльності.
- в) Спільна мета діяльності.
- г) Спільне бажання отримувати прибутки.

16. Які чинники належать до внутрішнього середовища?

- а) Постачальники, трудові ресурси, закони і заклади державного регулювання, споживачі, конкуренти.
- б) Стан економіки, зміни у політиці, соціальна культура, НТП, технології, групові інтереси, міжнародне середовище.
- в) Цілі, кадри, завдання, структура, технологія, організаційна культура.
- г) Плани, прогнози, організаційна структура, мотивація, контроль.

17. Що мається на увазі під поняттям "організація"?

- а) Об'єднання людей для виконання певних робіт.
- б) Свідоме об'єднання людей, яке діє на основі визначених процедур та правил і сумісно реалізує певну програму або цілі.
- в) Група людей, що сумісно реалізують певну програму.
- г) Група людей, що об'єднуються на основі симпатії один до одного для реалізації власних цілей.

18. Що слід розуміти під місією організації?

- а) Основні завдання організації.
- б) Основні функції організації.
- в) Основний напрямок діяльності.
- г) Чітко виражену причину існування.

19. Що слід розуміти під органіграмою організаційної структури управління?

- а) Зв'язки між органами управління.
- б) Побудову зв'язків між окремими ланками управління.
- в) Схематичне відображення структури управління, всіх зв'язків, що існують між органами управління.
- г) Відображення взаємовідносин між керуючою і керованою підсистемами.

20. Що слід відносити до основних недоліків структури управління, яка орієнтована на споживача?

- а) Великий ризик обсягу обслуговування споживачів.
- б) Великий ризик обсягу обслуговування та труднощі координації діяльності всіх підрозділів організації.
- в) Труднощі координації діяльності всіх підрозділів організації.
- г) Великий ризик в отриманні запланованих прибутків.

21. Які загальні показники використовуються найчастіше для визначення ефективності будь-якої організаційної структури управління?

- а) Рівень виконання виробничих завдань.
- б) Рівень виконання запланованих прибутків.
- в) Рівень досягнення цілей організації.
- г) Рівень виконання основних завдань та цілей організації.

22. Що є цінністю винагороди працівника організації?

- а) Передбачення поведінки працівника, який отримав винагороду.
- б) Передбачення відношення працівника до виконання своїх функцій.
- в) Передбачення ступеня відносного задоволення, що відчуває працівник, який дістав певну винагороду.
- г) Передбачення поведінки працівника.

23. Що враховують процесуальні концепції мотивації працівників організації?

- а) Групову поведінку людей в процесі виконання своїх функцій.
- б) Індивідуальну поведінку людей в процесі виконання своїх функцій.
- в) Поведінку окремих працівників в процесі виконання своїх функцій.
- г) Поведінку всіх працівників організації.

24. Які дві основні групи концепцій мотивації розглядає теорія мотивації персоналу?

- а) Змістовні і організаційні.
- б) Змістовні і процесуальні.
- в) Процесуальні і матеріально-грошові.
- г) Змістовні і грошові.

25. Які основні категорії менеджменту лежать в основі керівництва організацією?

- а) Лідерство і вплив.
- б) Лідерство, вплив, влада.
- в) Влада і лідерство.
- г) Вплив і влада.

**Голова фахової
атестаційної комісії**

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Кількість балів

(цифрами і прописом)

Екзаменатор

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Екзаменатор

(підпис)

(прізвище, ініціали)

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПИСЬМОВИХ ВІДПОВІДЕЙ З ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ЗА ФАХОМ

Варіант контрольного завдання включає 25 теоретичних тестових запитань з однозначною правильною відповіддю. Кожна правильна відповідь на тестове завдання оцінюється - 8 балів. Максимально абітурієнт може набрати 200 балів.

Абітурієнти, що набрали менш ніж 100 балів до подальшого конкурсу не допускаються. Абітурієнти, що набрали 100 і більше балів допускаються до подальшого конкурсу.